नं. ५२८६

अथर्व वेद संहिता.
४र्थ पूर्ण काण्डौ

x x x

पत्रं. २८ ——— सं. ४

विष. संहिता ब्राह्मणं

अथर्ववेदस्य चतुर्थपंचमकाण्डौ
स्वररहितौ

५२८७

ॐ ब्रह्मयज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमतः सुरुचो वेन आवः सुबुध्न्या उपमा अस्य वि
ष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः १ इयं पित्र्या राष्ट्र्येत्वग्रे प्रथमाय जनुषे भु
वनेष्ठाः तस्मा एतं सुरुचं ह्वारमह्यं घर्मं श्रीणन्तु प्रथमाय धास्यवे २ प्र
यो यज्ञे विद्वानस्य बंधुर्विश्वा देवानां जनिमा विवक्ति ब्रह्म ब्रह्मण उज्ज
भार मध्यान्नीचैरुच्चैः स्वधा अभि प्रतस्थौ ३ स हि दिवः स पृथिव्या ऋत
स्था मही क्षेमं रोदसी अस्कभायत् महान्मही अस्कभायद्वि जातो द्यां
सद्म पार्थिवं च रजः ४ स बुध्न्यादाष्ट्र जनुषोभ्यग्रं बृहस्पतिर्देवता तस्य स
म्राट् अहर्यच्छुक्रं ज्योतिषो जनिष्टाथ द्युमन्तो वि वसन्तु विप्राः ५ नू
नं तदस्य काव्यो हिनोति महो देवस्य पूर्व्यस्य धाम एष यज्ञे बहुभिः
साकमित्था पूर्वे अर्धे विषिते ससन्नु ६ योथर्वाणं पितरं देवबंधुं

ग्र॰सू॰ हस्पतिंनमसावचक्षात् त्वंविश्वेषांजनितायथासः कविर्देवोनदभायत्व
धावान् ७।४।१ यआत्मदाबलदायस्यविश्वउपासतेप्रशिषंयस्यदेवाः
योरस्यशोद्विपदोयश्चतुष्पदः कस्मैदेवायहविषाविधेम १ यःप्राण
तोनिमिषतोमहित्वैकोराजाजगतोबभूव यस्यछायामृतंयस्यमृ
त्युःकस्मैदेवायहविषाविधेम २ यंक्रंदसीअवतस्तभानेअभिवसा
नेरोदसीअह्वयेथां यस्यासौपंथारजसोविमानः कस्मैदेवायहवि
षाविधेम ३ यस्यद्यौरुर्वीपृथिवीचमहीयस्याउर्वंतरिक्षं यस्यासौ
सूरोविततोमहित्वाकस्मैदेवायहविषाविधेम ४ यस्यविश्वेहिमवं
तोमहित्वासमुद्रंयस्यरसामिदाहुः इमाश्चप्रदिशोयस्यबाहुः कस्मैदे
वायहविषाविधेम ५ आपोअग्नेविश्वमावन्गर्भंदधानाअमृताऋत

स्य जातः पतिरेक आसीत् स दाधार पृथिवीमुत द्यां कस्मै देवाय ह
विषा विधेम ७ आपो वत्सं जनयंतीर्गर्भमग्रे समैरयन् तस्यो
त जायमानस्योल्ब आसीद्धिरण्ययः कस्मै देवाय हविषा विधे
म ८।१।१२ उदितस्त्रयो अक्रमन्व्याघ्रः पुरुषो वृकः हिरुग्घियं
ति सिंधवो हिरुग्देवो वनस्पतिर्हिरुङ्नमंतु शत्रवः १ परेणैतु पथा
वृकः परमेणोत तस्करः परेण दत्वती रज्जुः परेणाघायुर
र्षतु २ अक्ष्यौ च ते मुखं च ते व्याघ्र जंभयामसि ˇ आदुष्टेनमथो अ
हिं यातुधानमथो वृकं ४ यो अद्य स्तेन आयति स संपिष्टो अ
पायति पथामपध्वंसेनैत्विंद्रो वज्रेण हंतु तं ५ मूर्णा मृगस्य
दंता अपिशीर्णा उ पृष्टयः निमृक्षे गोधा भवतु नीचायच्छशयु

आत्सर्वान्विंशतिंनखान् ३

ग्रा·

र्भगः ८ यन्त्संयमो न वियमो वियमो यन्त्र संयमः इंद्रजास्सोमजाआथ
र्वणमसिव्याघ्रजंभनं ७।४।३ यांत्वागंधर्वोऽखनद्वरुणायमृत
भ्रजे तांत्वावयंखनामस्योषधिंशेपहर्षणीं १ उदुषाउदुसूर्यउ
दिदंमामकंवचः उदेजतुप्रजापतिर्वृषाशुष्मेणवाजिना २ यथा
स्मतेविरोहतोभितप्तमिवानति ततस्तेशुष्मवत्तरमियंकृणोत्वोष
धिः ३ उच्छुष्मौषधीनांसारऋषभाणां संपुंसामिंद्रवृष्ण्यमस्मिं
धेहितनूवशिन् ४ अपांरसोप्रथमजोऽथोवनस्पतीनां उतसोमस्य
भ्रातास्युतार्शमसिवृष्ण्यं ५ अद्याग्नेअद्यसवितरद्यदेविसरस्व
ति अद्यास्यब्रह्मणस्पतेधनुरिवातानयापसः ६ आहंतनो
मितेपसोअधिज्यामिवधन्वनि क्रमस्वर्शइवरोहितमनवग्लाय
तासदा ७ अश्वस्याश्वतरस्याजस्यपेत्वस्यच अथऋषभस्य

र्जो यो वनस्पतीनां उत सोमस्य भ्रातास्युतार्शमसि वृष्ण्यं ५ अद्याग्ने अद्य स
वितरद्य देवि सरस्वति अद्यास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिवातानया पसः ६ आ
हं तनोमि ते पसो अधि ज्यामिव धन्वनि क्रमस्वर्श इव रोहितमनवग्लायता
सदा ७ अश्वस्याश्वतरस्याजस्य पेत्वस्य च अथ ऋषभस्य ये वाजास्तान
स्मिं धेहि तनूवशिन् ८।४।१८ सहस्रशृंगो वृषभो यः समुद्रादुदाचरत् तेना
सहस्येना वयं नि जनान्स्वापयामसि १ न भूमिं वातो अति वाति नाति
पश्यति कश्चन स्त्रियश्च सर्वाः स्वापय शुनश्चेन्द्रसखा चरन् प्रोष्ठेशयास्त
ल्पेशया नारीर्या वह्यशीवरीः स्त्रियो याः पुण्यगंधयस्ताः सर्वाः स्वापया
मसि ३ एजदेजदजग्रभं चक्षुः प्राणमजग्रभं अंगान्यजग्रभं सर्वा रात्रीणा

अ.सं. मन्तिमावरिरे ४ यआस्तेयश्चरतियश्चतिष्ठन्विपश्यति तेषांसंदध्मोऽक्षीणियथे
दंहर्म्यंतथा स्वप्तुमातास्वप्तुपितास्वप्तुश्वास्वप्तुविश्पतिः स्वपंत्वस्यैज्ञातयः स्व
3 प्त्वयमभितोजनाः स्वप्नस्वप्नाकरणेनसर्वंनिष्वापयाजनं ओत्सूर्यमन्या
न्स्वापयाव्युषंजागृतादहमिंद्रइवारिष्टोऽक्षितः ७ प्रथमोनुवाकः मनुसू ५
ऋचा ३७।१।५ ब्राह्मणोजज्ञेप्रथमोदशशीर्षोदशास्यः ससोमंप्रथमः
पपौसचकारारसंविषं यावतीद्यावापृथिवीवरिम्णायावत्सप्तसिंधवोवि
तष्ठिरे वाचंविषस्यदूषणींतामितोनिरवादिषं २ सुपर्णस्त्वागरुत्मान्वि
षःप्रथममावयत् नामीमदोनारूरुपउतास्माअभवःपितुः ३ यस्तआ
स्यत्पंचांगुरिर्वक्राच्चिदधिधन्वनः अपस्कंभस्यशल्यान्निरवोचमहंविषं ४

शल्याद्विषंनिरवोचंप्रांजनादुतपर्णधेः अपाष्ठाछृंगात्कुल्मलांनिरवोच
महंविषं ५ अरसस्तइषोशल्योथोतेअरसंविषं उतारसस्यवृक्षस्यध
नुष्टेअरसारसं ६ येअपीषन्येअदिहन्यआस्यन्येअवासृजन् सर्वे
तेवध्रयःकृतावध्रिर्विषगिरिःकृतः ७ वध्रयस्तेखनितारोवध्रिस्त्वमस्यो
षधे वध्रिस्सपर्वतोगिरिर्यतोजातमिदंविषं ८।९।१० वारिदंवारया
तैवरणावत्यामधि तत्रामृतस्यासिक्तंतेनातेवारयेविषं १ अरसंप्रा
च्यंविषमरसंयदुदीच्यं अथेदमधराच्यंकरंभेणाविकल्पते २ करं
भंकृत्वातिर्यंपीवस्पाकमुदारथिं क्षुधाकिलत्वादुष्टनोजक्षिवान्स
नरूरुपः ३ वितेमदंमदावतिशरमिवपातयामसि ४ प्रत्वाचरुमि

अ-सं· वयेबतंवचसास्थापयामसि वाश्चामभिवाचितंवचसास्थापयामसि ति
ष्ठाव्लद्इवस्यास्याभ्रिखातेनरूरुपः ५ पवस्तैस्त्वापर्यक्रीणन्दूर्शेभि
रजिनैरुत प्रक्रीरसित्वमोषधेऽभ्रिखातेनरूरुपः ६ अनाप्तायेवः
प्रथमायानिकर्माणिचक्रिरे वीरान्नोअत्रमादभंतद्वएतत्पुरोदधे ७।४।६
भूतोभूतेषुपयआदधातिसभूतानामधिपतिर्बभूव तस्यमृत्यु
श्चरतिराजसूयंसराजाराज्यमनुमन्यतामिदं १ अभिप्रेहिमापवेन
उग्रश्चेतासपत्नहा आतिष्ठमित्रवर्द्धनतुभ्यंदेवाअधिब्रुवन् २ आतिष्ठंतं
परिविश्वेअभूषंश्रियंवसानश्चरतिस्वरोचिः महत्तद्वृष्णोअसुर
स्यनामाविश्वरूपोअमृतानितस्थौ ३ व्याघ्रोअधिवैयाघ्रेविक्रमस्व

दिशो महीः विशस्त्वा सर्वा वांछंत्वापो दिव्याः पयस्वतीः ४ याश्चापो दिव्याः
पयसा मदंत्यंतरिक्ष उत वा पृथिव्यां तासां त्वा सर्वासामपामभिषिं
चामि वर्चसा ५ अभि त्वा वर्चसासिचन्नापो दिव्याः पयस्वतीः यथा
सो मित्रवर्द्धनस्तथा त्वा सविता करत् ६ एना व्याघ्रं परिषस्वजानाः
सिंहं हिन्वंति महते सौभगाय समुद्रं न सुभुवस्तस्थिवांसं मर्मृज्यंते
द्वीपिनमप्स्वन्तः ७।४।८ एहि जीवं त्रायमाणं पर्वतस्यास्यक्षं विश्वे
भिर्देवैर्दत्तं परिधिर्जीवनाय कं १ परिपाणं पुरुषाणां परिपाणं
गवामसि अश्वानामर्वतां परिपाणाय तस्थिषे २ उतासि प
रिपाणं जातुजम्भजमांजन उतामृतस्य त्वं वेत्थाथो असि जीवभो

अ·सं· जनमयोहरितमेषजं ३ यस्यांजनप्रसर्पस्यंगमंगंपरुष्परु ततो
यक्ष्मंविवाधस उग्रोमध्यमशीरिव ४ नैनंप्राप्नोतिशपथोनकृ
त्यानाभिशोचनं नैनंविष्कंधमश्नुतेयस्त्वाबिभर्त्यांजन ५ अ
5 सन्मंत्राद्दुःष्वप्न्याद्दुष्कृताच्छमलादुत दुर्हार्दश्चक्षुषोघोरात्तस्मान्नः
पाह्यांजन ६ इदंविद्वानांजनसत्यंवक्ष्यामिनानृतं सनेयम
श्वंगामहमात्मानंतवपूरुष ७ त्रयोदासाआंजनस्यतक्मा
बलासआदहिः वर्षिष्ठः पर्वतानांत्रिककुन्नामतेपिता ॥८॥
यदांजनंत्रैककुदंजातंहिमवतस्परि यातूंश्चसर्वांजंभयत्सर्वा
श्चयातुधान्यः ९ यदिवासित्रैककुदंयदियामुनमुच्यसे उभे

तेभद्रेनाम्त्रिनाम्भ्यां नः पात्वांजन १०।१९ वाताज्जातोऽन्तरिक्षाद्विद्यु

तोज्योतिषस्परि सनोहिरण्यजाः शंखः कृशनः पात्वंहसः १ यो

अग्रतोरोचनानांसमुद्रादधिजज्ञिषे शंखेन हत्वारक्षांस्यत्रिणो

विषहामहे २ शंखेनामीवाममतिंशंखेनोतसदान्वाः शंखोनो

विश्वभेषजौः कृशनः पात्वंहसः ३ दिविजातः समुद्रजः सिंधुत

स्पर्याभृतः सनोहिरण्यजाः शंखआयुः प्रतरणोमणिः ४ समु

द्राज्जातोमणिर्वृत्राज्जातोदिवाकरः सोऽस्मान्सर्वतः पातु

हेत्यादेवासुरेभ्यः ५ हिरण्यानामेकोसिसोमात्त्वमधिजज्ञिषे

रथेत्वमसिदर्शतइषुधौरोचनस्त्वं प्रणआयूंषितारिषत् ६

अ॰सं॰ देवानामस्थिकृशनंवभूवतदात्मनाचरत्यश्वइन्त्यः नन्नेवध्नाम्यायुषेवर्च्चसे
वलायदीर्घायुत्वायशतशारदायकर्षानस्त्वाभिरक्षतु ७।४।१॰ द्वितीयोनु
वाकः अनुसू॰ ५ ऋ॰ ३९ अनड्वान्दाधारपृथिवीमुतद्यामनड्वान्दाधा
रोर्व्वन्तरिक्षं अनड्वान्दाधारप्रदिशःषडुर्वीरनड्वांविश्वंभुवनंमाविवेश १
अनड्वानिंद्रस्सपशुभ्योविचष्टेत्रयांछक्रोविमिमीतेअध्वनः भूतंभविष्य
द्भुवनादुहानः सर्वादेवानांचरतिव्रतानि २ इंद्रोजातोमनुष्येष्वन्तर्घ
र्मस्तप्तश्चरतिशोशुचानः सुप्रजास्सन्त्सउदारेणसर्षद्योनाश्नीयां
दनडुहोविजानन् ३ अनड्वान्दुहेसुकृतस्यलोकएनंप्यायपतिपवमा
नःपुरस्तात् पर्जन्योधारामरुतऊधोअस्ययज्ञःपयोदक्षिणादोहोअस्य ४

यस्मिन्नेषो यज्ञपतिर्निर्यज्ञो नास्य दाते ष्वोनप्रतिगृहीता यो विश्वजिद्दुग्धभृद्वि
श्वकर्मा घर्म्मी नो ब्रूत यश्चतुष्पात् ५ येन देवाः स्वराहरुर्हित्वा शरीरममृत
स्य नाभिं तेन गेष्म सुकृतस्य लोकं घर्मस्य व्रतेन तपसा यशस्यवः ६ इंद्रो रू
पेणाग्निर्वहेन प्रजापतिः परमेष्ठी विराच विश्वानरे अक्रमत वैश्वानरे अक्र
मतानडुह्यक्रमत सोदृंहयत सोधारयत ७ मध्यमेतदनडुहो यत्रैष वह ष
आहितः एतावदस्य प्राचीनं यावान्प्रत्यङ् समाहितः ८ यो वेदानडुहो दो
हान्सप्तानुपदस्वतः प्रजां च लोकं चाप्नोति तथा सप्तऋषयो विदुः ९॥
पद्भिः सेदिमवक्रामन्निरां जंघाभिरुत्खिदन् श्रमेणानड्वान्कीलालं
कीनाशश्चाभिगच्छतः १० द्वादश वा एता रात्रीर्व्रत्या आहुः प्रजापतेः

तत्रोपब्रह्मयोवेदतद्वाअनडुहोव्रतं ११ दुहेसायंदुहेप्रातर्दुहेमध्यंदिनंपरि दो
अ·सं· हायेअस्यसंयंतितान्विद्मानुपदस्वतः १२।४।।१ रोहण्यसिरोहण्यस्थ्नःछिन्न
स्यरोहणीरोहयेदमरुंधति १ यत्तेरिष्टंयत्तेद्युत्तमस्तिपेष्ट्रंतआत्मनि धा
तातद्भद्रयापुनःसंदधत्परुषापरुः २ संतेमज्जामज्ज्ञाभवतुसमुतेपरुषा
परुः संतेमांसस्यविस्रस्तंसमस्थ्यपिरोहतु ३ मज्जामज्ज्ञासंधीयतांचर्म
णाचर्मरोहतु असृक्तेअस्थिरोहतुमांसंमांसेनरोहतु ४ लोमलोम्नासं
कल्पयात्वचासंकल्पयात्वचं असृक्तेअस्थिरोहतुछिन्नंसंधेह्योषधे ५ स
उत्तिष्ठप्रेहिप्रद्रवरथःसुचक्रःसुपविःसुनाभिःप्रतितिष्ठोर्ध्वः ६ यदिकर्तं
पतित्वासंशश्रेयदिवाश्माप्रहृतोजघान ऋभूरथस्येवाङ्गानिसंदध
त्परुषापरुः ७।१।

उतदेवाअवहितंदेवाउन्नयथापुनः उतागश्चक्रुषंदेवादेवाजीवयथापुनः १
द्वाविमौवातौवातआसिंधोरापरावतः दक्षंतेअन्यआवातुपरान्योवातु
यद्रपः २ आवातवाहिभेषजंविवातवाहियद्रपः त्वंहिविश्वभेषजदेवा
नांदूतईयसे ३ त्रायंतामिमंदेवास्त्रायंतांमरुतांगणाः त्रायंतांविश्वाभू
तानियथायमरपाअसत् ४ आत्वागमंशंतातिभिरथोअरिष्टताति
भिः दक्षंतउग्रमाभारिषंपरायक्ष्मंसुवामिते ५ अयंमेहस्तोभगवा
नयंमेभगवत्तरः अयंमेविश्वभेषजोयंशिवाभिमर्शनः ६ हस्ताभ्यां
दशशाखाभ्यांजिह्वावाचःपुरोगवी अनामयित्नुभ्यांहस्ताभ्यांताभ्यां
त्वाभिमृशामसि ७।७।१२ अजोह्यग्नेरजनिष्टशोकात्सोअपश्यज्ज

अ॰सं॰

8

नितारमग्ने तेनदेवादेवतामग्रआयंतेनरोहान्रुरुहुर्मेध्यासः १ क्रमध्वम
ग्निनानाकमुख्यान्हस्तेषुबिभ्रतः दिवस्पृष्ठंस्वर्गत्वामिश्रादेवेभिराध्वं ॥२
पृष्ठात्पृथिव्याअहमंतरिक्षाद्दिवमारुहं दिवोनाकस्यपृष्ठात्स्वर्ज्यो
तिरगामहं ३ स्वर्यंतोनापेक्षंतआद्यांरोहंतिरोदसी यज्ञंयोविश्वतोधारं
सुविद्वांसोवितेनिरे ४ अग्नेप्रेहिप्रथमोदेवतानांचक्षुर्देवानामुतमानु
षाणां इयक्षमाणाभृगुभिःसजोषाःस्वर्यंतुयजमानाःस्वस्ति ५ अ
जमनज्मिपयसाघृतेनदिव्यंसुपर्णंपयसंबृहंतं तेनगेष्मसुकृतस्य
लोकंस्वरारोहंतोअभिनाकमुत्तमं ६ पंचौदनंपंचभिरंगुलिभिर्दर्व्योद्ध
रपंचधैतमोदनं प्राच्यांदिशिशिरोअजस्यधेहिदक्षिणायांदिशिधेहि
पार्श्वं ७

प्रतीच्यां दिशि भसदमस्य धेह्युत्तरस्यां दिश्युत्तरं धेहि पार्श्वं ऊर्ध्वायां दिश्या
जस्यानूकं धेहि दिशि ध्रुवायां धेहि पाजस्यमन्तरिक्षे मध्यतो मध्यमस्य ८
शृतमजं शृतया प्रोर्णुहि त्वचा सर्वैरङ्गैः संभृतं विश्वरूपं स उत्तिष्ठेतो नाभि
नाकमुत्तमं पद्भिश्चतुर्भिः प्रति तिष्ठ दिक्षुः ९।१४ समुत्पतन्तु प्रदिशो नभस्वतो
नभस्वतीः सममभ्राणि वातजूतानि यन्तु महऋषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः
पृथिवीं तर्पयन्तु १ अभि क्रन्द स्तनयार्दयोदधिं भूमिं पर्जन्य पयसा
समङ्ग्धि त्वया सृष्टं बहुलमैतु वर्षमाशारैषी कृशगुरेत्वस्तं ६ सं वोवन्तु सु
दानव उत्सा अजगरा उत मरुद्भिः प्रच्युता मेघा वर्षन्तु पृथिवीमनु ७ आ
शामाशां वि द्योततां वाता वान्तु दिशो दिशः मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः संयन्तु
पृथिवीमनु ८

अ॰सं॰ आपो विद्युदभ्रं वर्षं संवो वंतु सुदानव उत्सा अजगरा उत महद्भिः प्रच्युता मेघाः प्रा
वंतु पृथिवीमनु ९ अपामग्निस्तनूभिः संविदानो य ओषधीनामधिपा बभू
व स नो वर्षं वनुतां जातवेदाः प्राणं प्रजाभ्यो अमृतं दिवस्परि १० प्रजापतिः
सलिलादा समुद्रादाप ईरयन्नुदधिमर्दयाति प्र प्यायतां वृष्णो अश्वस्य
रेतोऽर्वाङेतेन स्तनयित्नुनेहि ११ अपो निषिंचन्नसुरः पिता नः श्वसंतु
गर्गरा अपां वरुणाव नीचीरपः सृज वदंतु पृश्निबाहवो मंडूका इरिणा
नु १२ संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणा व्रतचारिणः वाचं पर्जन्यजिन्वि
तां प्र मंडूका अवादिषुः १३ उपप्रवद मंडूकि वर्षमा वद तादुरि मध्ये ह्रद
स्य प्लवस्व विगृह्य चतुरः पदः १४ खण्वखा३इ खैमखा३इ मध्ये तदुरि वर्षं

वनुधूंपितरोमरुतांमनइक्षत: १५ महांतंकोशमुदचाभिषिंचसविद्यु
तंभवतुवातुवात: तन्वतांयज्ञंवहुधाविसृष्टाआनंदिनीशेषधयो
भवंतु १६ तृतीयोनुवाक: सू ५ ऋ ५१ वृहन्नेषामधिष्ठाताअ
न्तिकादिवपश्यति यस्तायन्मन्यतेचरन्सर्वंदेवाइदंविदु: १ यस्ति
ष्ठतिचरतियश्चवंचतियोनिलायंचरतिय:प्रतंकं द्वौसंनिषद्ययन्मंत्र
येतेराजातद्वेदवरुणस्तृतीय: २ उतेयंभूमिर्वरुणस्यराज्ञउतासौ
द्यौर्वृहतीदूरेअंता उतोसमुद्रौवरुणस्यकुक्षी उतास्मिन्नल्पउद
केनिलीन: ३ उतयोद्यामतिसर्पात्परस्तान्नसमुच्यातैवरुणस्य
राज्ञ: दिव:स्पश:प्रचरंतीदमस्यसहस्राक्षाअतिपश्यंतिभूमिं ४

ग्र·सं·

सर्वंतद्राजावरुणोविचष्टेयदंतरारोदसीयत्परस्तात् संख्यातानाअस्यनि
मिषोजनानामक्षानिवश्वघ्नीनिमिनोतितानि ४ येतेपाशावरुण
10 सप्तसप्तत्रेधातिष्ठंतिविषितारुशंतः छिनंतुसर्वेअनृतंवदंतंयः
सत्यवाद्यतितंसृजंतु ५ शतेनपाशैरभिधेहिवरुणैनंमातेमोच्य
नृतवाङ्नृचक्षः आस्तांजाल्मउदरंश्रंसयित्वाकोशइवावंधुःप
रिकृत्यमानः ६ यःसमाभ्योवरुणोयोव्याम्योयःसंदेश्योवरु
दे णोयोविँश्यः योदैवोवरुणोयश्चमानुषः ७ तैस्त्वासर्वैरभिष्यामि
पाशैरसावामुष्यायणामुष्याःपुत्र तानुतेसर्वाननुसंदिशामि ८।७।८
ईशानांत्वाभेषजानामुज्जेषआरभामहे चक्रेसहस्रवीर्यंसर्वस्मा
ओषधेत्वा १ सत्यजितंशपथयावनींसहमानांपुनःसरां सर्वास

मह्योषधीश्शिनोनः पारयादिति २ याश्चकारपशयनेनपाद्यंमूरमादधे या
रसस्वहरलायजातमारेभेतोकमनुसा ३ यांतेचक्रुरामेपात्रेयांचक्रुर्नी
ललोहिते आमेमांसेकृत्यांयांचक्रुस्तयाकृत्याकृतोजहि ४ दौष्वप्न्यंदौ
जीवितंयरक्षोअभ्वमराय्यः दुर्णाम्नीस्सर्वादुर्वाचस्ताअस्मन्नाशयाम
सि ५ क्षुधामारंतृष्णामारमगोतामनपत्यतां अपामार्गत्वयावयंस
र्वंतदपमृज्महे ६ तृष्णामारंक्षुधामारमथोअक्षपराजयं अपामा
र्गि ७ अपामार्गोषधीनांसर्वासामेकइद्वशी तेनतेमृज्मआस्थितमथ
त्वमगदश्चर ८।४।१७ समंज्योतिःसूर्येणाह्नारात्रीसमावती कृ
णोमिसत्यमूतयेरसाःसंतुकृत्वरीः १ योदेवाःकृत्यांकृत्वाहराददवि
दुषोगृहं वत्सोधारुरिवमातरंतंप्रत्यगुपपद्यतां २ अमाकृत्वापाप्मा

अ·सं· नंयस्तेनास्वंजिघांसति अपमानलस्वांदग्धायांवऊल्ता:फडुरिक्रीति ३
सहस्त्रधामन्विशिखान्विग्रीवांछाययात्वं अतिस्मचक्रुषेकृत्यांप्रियां
प्रियावतेहर ४ अनयाहमोषध्यासर्वा:कृत्याऽदूदुषं यांक्षेत्रेचक्रुर्यां
गोषुयांवातेपुरुषेषु ५ यश्चकारनशशाककर्तुंशश्रेपादमंगुरिं चका
रभद्रमस्मभ्यमात्मनेतपनंतुस: ६ अपामार्गोपमार्ष्टुक्षेत्रियंशपथश्च
य: अपाहयातुधानीरपसर्वाअराय्य: ७ अपमृज्ययातुधानानपसर्वं
८ अराय्य: अपामार्ग ८।७।१८ उतोअस्यबंधुकृतोअसिनुजामिकृत् उतो
कृत्याकृत:प्रजांनडमिवाछिंधिवार्षिकं १ ब्राह्मणेनपर्युक्तासिक
ण्वेननार्षदेन सेनेवैषित्विषीमतीनतत्रभयमस्तियत्रप्राप्नोष्योषधे २
अग्रमेष्योषधीनांज्योतिषेवाभिदीपयन् उतत्रातासिपाकस्याथो

हंतासि रक्षसः ३ यद्वो देवा असुरांस्त्वयाग्ने निरकुर्वत ततस्त्वमध्यो
षधेयामार्गोभिजायथाः ४ विभिंदती शतशाखा विभिंदन्नाम ते पि
ता प्रत्यग्विभिंधि त्वं तं यो अस्मां अभिदासति ५ असद्भूम्याः सम
भवत्तद्यामेति महद्व्यचः तद्वैततो विधूपायत्प्रत्यक्कर्तारमृच्छतु ६
प्रत्यङ्हि संबभूविथ प्रतीचीनफलस्त्वं सर्वान्मच्छपथाँ अधिवरी
योपाव यावधं ७ शतेन मापरि पाहि सहस्रेणाभिरक्षमा इंद्रस्ते
वीरुधां पत उग्र ईशानमादधत् ८।४।११ आपश्यति प्रतिपश्यति
परापश्यति पश्यति दिवमंतरिक्षमाद्भूमिं सर्वं तद्देवि पश्यति १
तिस्रो दिवस्तिस्रः पृथिवीः षड्भूमाः प्रदिशः पृथक् त्वयाहं सर्वा
भूतानि पश्यानि देव्योषधे २ दिव्यस्य सुपर्णस्य तस्य हासि कनीनि
का

अ॰सं॰ सामूमिमारुरोहवह्यंश्रांतावधूरिव २ तांमेसहस्राक्षोदेवोदक्षिणेह
स्तमादधत् तयाहंसर्वंपश्यामियश्चशूद्रउतार्यः ४ आविः कृणुष्वरूपा
णिमात्मानमवगूहथाः अथोसहस्रचक्षोः त्वंप्रतिपश्याः किमीदि
नः ५ दर्शयमायातुधानान्दर्शययातुधान्यः पिशाचान्सर्वान्द
र्शयेतित्वारभओषधे ६ कश्यपस्यचक्षुरसिशुन्याश्चचतुरक्षाः वी
ध्रेसूर्यमिवसर्पंतंमापिशाचंतिरस्करः ७ उदग्रभंपरिपाणाद्यातुधा
नंकिमीदिनं तेनाहंसर्वंपश्याम्युतशूद्रमुतार्यं ८ योअंतरिक्षेणपत
तिदिवंयश्चातिसर्पति भूमिंयोमन्यतेनाथंतंपिशाचंप्रदर्शय ९।७।१२।
अथकुर्योद्वादशसप्तमः प्रपाठकः अ॰१ आगावोअग्मन्नुतभद्र
मक्रन्सीदंतुगोष्ठेरणयंत्वस्मे प्रजावतीः पुरुरूपाइहस्युरिंद्रायपू

वीरुषसोदुहानाः १ इंद्रोयज्वनेपृणतेचशिक्षत्युपेद्ददातिनस्वंमु
षायति भूयोभूयोरयिमिदस्यवर्द्धयन्नभिन्नेखिल्येनिदधातिदेवयुं २
नतानशंतिनदभातितस्करोनासामामित्रोव्यथिरादधर्षति देवांश्च
याभिर्यजतेददातिचज्योगित्ताभिस्सचतेगोपतिस्सह ३ नताअर्वारेणुक
काटोअश्नुतेनसंस्कृतत्रमुपयंतितात्रभि उरुगायमभयंतस्यताअनुगा
वोमर्तस्यविचरंतियज्वनः ४ गावोभगोगावइंद्रोमइच्छाद्गावस्सोमस्य
प्रथमस्यभक्षः इमायागावस्सजनासइंद्रइच्छामिहृदामनसाचिदिंद्रं ५
यूयंगावोमेदयथाकृशंचिदश्रीरंचित्कृणुथासुप्रतीकं भद्रंगृहंकृ
णुथभद्रवाचोबृहद्वोवयउच्यतेसभासु ६ प्रजावतीस्सूयवसेरुशंतीः
शुद्धाअपस्सुप्रपाणेपिबंतीः मावस्तेनईशतमाघशंसः परिवोहेती

स्वाहे निर्वपामु ७।७।१२१ इममिन्द्र वर्द्धय क्षत्रियं म इमं विशामेकवृषं कृणु त्वं
अ.सं. निरमित्रानक्ष्णुह्यस्य सर्वांस्तान्रन्धयास्मा अहमुत्तरेषु १ एमं भज
ग्रामे अश्वेषु गोषु निष्टं भज यो अमित्रो अस्य वर्ष्म क्षत्राणामयमस्तु
13 राजेन्द्र शत्रुं रंधय सर्वमस्मै २ अयमस्तु धनपतिर्धनानामयं विशां वि
श्पतिरस्तु राजा अस्मिन्निन्द्र महि वर्चांसि धेह्यवर्चसं कृणुहि शत्रु
मस्य ३ अस्मै द्यावापृथिवी भूरि वामं दुहाथां घर्मदुघे इव धेनू अयं रा
जा प्रिय इन्द्रस्य भूयात्प्रियो गवामोषधीनां पशूनां ४ युनज्मि त उ
त्तरावन्तमिन्द्रं येन जयंति न पराजयंते यस्त्वा करदेकवृषं जनानामु
त राज्ञामुत्तमं मानवानां ५ उत्तरस्त्वमधरे ते सपत्ना ये के च राजन्प्र
तिशत्रवस्ते एकवृष इन्द्रसखा जिगीवाञ्छत्रूयतामाभरा भोजनानि ६

सिंहप्रमीयेताविशोग्रह्विसर्वाग्न्याघुप्रतीकोववाधस्वशत्रून् एकवृष
इंद्रसरवाजिगीवांछत्रूयतामाश्विदाभोजनानि ७।७।१२२ अग्नेर्म
न्वेप्रथमस्यप्रचेतसः पांचजन्यास्यवहुधायमिंधते विशोविशःप्र
विविवांसमीमहेसनोमुंचत्वंहसः १ यथाहव्यंवहसिजातवेदोयथा
यज्ञंकल्पयसिप्रजानन् एवादेवेभ्यःसुमतिनआवहसनोमुंचत्वंहसः २
यामन्वामनुपयुक्तं वहिष्ठंकर्मन्कर्मन्नाभगं अग्निमीडेरक्षोहणं
यज्ञवृधंघृताहुतंसनो० ३ सुजातंजातवेदसमग्निंवैश्वानरंविभुं
हव्यवाहंहवामहेसनो० ४ येनऋषयोवलमद्योतयंयुजाये
नासुराणामयुवंतमायाः येनाग्निमापणींनिंद्रोजिगायसनो० ५
येनदेवाअमृतमन्वविंदन्येनौषधीर्मधुमतीरकृण्वन् येनदेवा

ग्र.स.

त्वइरामभरं स जनो० ६ यस्येदं प्रदिशि यद्विरोचते यज्जातं जनितव्यं च केव
लं स्तोमप्रणिनच्यापितोजोहवीमि स जनो० ७।८।२३ इंद्रस्य मन्महे
शश्वदिंद्रस्य मन्महे वृत्रघ्न स्तोमा उपमेमनग्मानु: योदाशुष: सु
कृतो हवमेति स जनो० १ यउग्रीस्सामुन्नबाहु यथुर्योदानवानां वल
माहरोज येजनिता: सिंधवोयेन गाव: स जनो० २ यश्चर्षणीयो वृषभ:
स्वर्विद्यस्मै ग्रावाण: प्रवदंति नृम्णं यस्याध्वर: सप्तहोता मदिष्ठ: स जनो० ३
यस्य वज्रास ऋषभा सउक्तरथो यस्मै मीयंते स्वरव: स्वर्विदे यस्मै
शुक्र: पवते ब्रह्मशुंभित: स जनो० ४ यस्य जुष्टिं सोमिन: कामयंते यं
हवंत इषुमंतं गविष्टौ यस्मिन्नर्क: शिश्रिये यस्मिन्नोज: स जनो० ५
य: प्रथम: कर्मकृत्याय यज्ञे यस्य वीर्यं प्रथमस्यानुबद्धं येनोद्यतो

वज्रोभ्यायन्नामसनो० ८ यः संग्रामान्नयतिसंयुधेवशीयः पुष्टानि

संसजतियानि स्मोमीरं नाधितोज्जोहवीमिसनो० ७।४।२४ वा

योसवितुर्विद यानिमन्महेयावाम्नवद्विप्रधायोचरतयः यौ

योसवितुर्विद्व यानिमन्महेयावाम्नवद्विप्रधायोचरतयः यौ

विश्वस्यपरिभूवभूवथुस्तौनोमुंचतमंहसः १ ययोस्संख्यातावरिमा

पार्थिवानियाभ्यांरजोयुपितमंतरिक्षे ययोःप्रायंनान्वानशेकश्च

नतौनोमुंचतमंहसः २ तवव्रतेनिविशंतेजनासस्त्वपुष्टेनेत्र

रतेचित्रभानो युवंवायोसविताचभुवनानिरक्षथस्तौनो० ३ अप

तोवायोसविताचदुष्कृतमपरक्षांसिशिमिदांचसेधतं संसूर्जया

सजथसंबलेननौनो० ४ रयिंमेपोषंसवितोतवायुस्तनूदक्षमासु

वतासुशेवं अयक्ष्मतांतिंमहइहधत्तंनौनो० ५ प्रसुमतिंसवितर्वा

य उत्तपेमहस्त्वंतंमहस्सरंमादयाध्व: ॥ अवीरवामस्य प्रवतोनिपद्यतंतेनोनो ८
ऋ॰सं॰ उपश्रेषामन्नाशिषोदेवयोर्ह्रीमनत्रस्थिरन्त् स्तौमिदेवंसवितारंवा
युंतेनोनोमुंचतमंहस: ७ पंचमोनुवाक: २५ मन्वेवांद्यावापृथि
वीसुभोजसेयेसचेतसोयेअप्रथेथामभितायोजननाति प्रतिवेधम
वतंवसूनांतेनोनोमुंचतमंहस: १ प्रतिवेधमवंतंवसूनां शवृहदेवी
सुभगेउरूची द्यावापृथिवीभवतंमेस्योनेतेनो॰ २ असंतापेसु
तपसौहुवेहमुर्वीगंभीरेकविभिर्नमस्ये द्यावापृथिवीभवतंमे
स्योनेतेनो॰ ३ येअमृतंविभृथोयेहवींषियेस्रोत्याविभृथो
येमनुष्यान् द्यावापृथिवी॰ ४ यउस्त्रियाविभृथोयेवनस्पती

दुंतिते नो० ४ ये कीलालेन तर्पयंति ये घृतेन ये वा वयो मेदसा संसृजंति ये
अद्भिरीशाना मरुतो वर्षयंति तेनो० ५ यदीदं मरुतो मारुतेन यदि देवा दैव्येनेदृगार यूयमीशिध्वे वसवस्तस्य निष्कृतेस्तेनो० ६ ति
ग्ममनीकं विदितं सहस्वन्मारुतं शर्धः पृतनासूग्रं स्तौमि मरुतो ना
थितो जोहवीमि तेनो० ७।४।१२६ भवाशर्वौ मन्वे वां तस्य वित्तं ययो
र्वामिदं प्रदिशि यद्विरोचते यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ
नो मुंचतमंहसः ययोरभ्यध्व उत यद्दूरे चिद्यौ विदिताविषुभृ
तामसिष्ठौ यावस्येशाथे० २ सहस्राक्षौ वृत्रहणा हुवेहं दूरेग
व्यूती स्तुवन्नेम्युग्रौ यावस्येशाथे० ३ यावारेभाथे बहु साकम
ग्रे प्र चेदस्राष्टमभिभां जनेषु यावस्येशाथे० ४ ययोर्वधान्ना

अ-सं-

पद्यते कश्चनांतर्दैवेषु तमानुषेषु यावस्येषण च ० ५ यः कृत्याकृ

न्मूलकृ यातुधानो नितस्मिन्धत्तं वज्रमुग्रौ यावस्येश च ० ६ अ

18 धिनो ब्रूतवृत्ततनासयौ सं वज्रेणात्स्र जतं यः किमीदी लोममवा

शावैनाधितो जनो हवीभिर्तो नो मुंचतमंहसः ७।४।२८ मन्वेवांमि

त्राव रुणावृतावधौ सचेतसो द्रुहणो यो नुदेथे प्रसत्यावानमव

थो भरेषु तौ नो मुंचतमंहसः १ सचेतसो द्रुहणो यो नुदेथे प्रस

त्यावानमवथो भरेषु यो गच्छथो नृचक्षसौ बभ्रुणा सुतं तौ नो ० २

यावंगिरसमवथो यावगस्तिं मित्रावरुणा जमदग्निमत्त्रिं यो

कश्यपमवथो यो गविष्ठिरं विश्वामित्रं वरुण मित्र कुत्सं यो क

क्षीवंतमवथः प्रोत कण्वं तौ नो ० ५ यो मेधातिथिमवथो यो त्रि

तोकं मित्रावरुणावृधानां काव्यैयो योगेन सवपुः श्वेनमनुद्रलं तौ नो० ६ य

योरप्युः सन्तु वर्म जुष्टं हविर्भिर्मिश्रुयाचं नं नममि यान्ति दूयत स्तो मित्रावरु

णौ नाप्यितो ज्रोहवीमि तौ नो नाम्नु चत नंहसः गच्छा २४। अहं रुद्रेभिर्वसुभि

श्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः अहं मित्रावरुणोभा बिभर्म्यहमिन्द्रा

ग्नी अहमश्विनोभा १ अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां चिकितुषी प्रथमा यज्ञि

यानां तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तः २ अहमेव

स्वयमिदं वदामि जुष्टं देवानामुत मानुषाणां यं कामये तं तमुग्रं कृणो

मि तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधां ३ मया सो अन्नमत्ति यो विपश्यति यः प्रा

णोतियईंशृणोत्युक्तं अमंतवोमांतउपक्षियंतिश्रुधिश्रुतश्रद्धिवंतेवदामि ४
अहंरुद्रायधनुरातनोमिब्रह्मद्विषेशरवेहंतवाउ अहंजनायसमदंकृणो
म्यहंद्यावापृथिवीआविवेश ५ अहंसोममाहनसंबिभर्म्यहं त्वष्टारमु
तपूषणंभगं अहंदधामिद्रविणंहविष्मतेसुप्राव्या १ यजमानायसु
न्वते ६ अहंसुवेपितरमस्यमूर्द्धन्ममयोनिरप्स्वंतःसमुद्रे ततोवित
ष्ठेभुवनानिविश्वोतामूंद्यांवर्ष्मणोपस्पृशामि ७ अहमेववातइवप्र
वाम्यारभमाणाभुवनानिविश्वा परोदिवापरएनापृथिव्यैतावती
महिम्नासंबभूव ८।१४।२। षष्ठोनुवाकः सू ५ ऋ ३६ त्वयामन्योसर

मारुजंतोहृर्षमाणासोधृषितामरुत्वन् तिग्मेषवआयुधासंशिशानाउपप्रयंतु
नरोअग्निरूपाः १ अग्निरिवमन्योत्विषितःसहस्वसेनानीर्नःसहुरेहूतएधि
हत्वायशत्रून्विभजस्ववेदओजोमिमानोविमृधोनुदस्व २ सहस्वमन्योअभि
मातिमस्मेरुजन्मृणन्प्रमृणन्प्रेहिशत्रून् उग्रंतेपाजोनन्वारुरुध्रेवशीवशंनयासए
कजत्वं ३ एकोबहूनामसिमन्यवीडितोविशंविशंयुद्धायसंशिशाधि अकृत्त
रुक्त्वयायुजावयंद्युमंतंघोषंविजयायकृण्मसि ४ विजेषकृदिंद्रइवानवब्रवो
ऽस्माकंमन्योअधिपाभवेह प्रियंतेनामसहुरेगृणीमसिविद्मातमुत्संयतआ
बभूथ ५ आभूत्यासहजावज्रसायकसहोबिभर्षिसहभूतउत्तरं क्रत्वानोम

ऽसहमेपे षि मंदायनस्य पुरुहूतं संसृज ८ संतन्वयस्य मयं समाकूत

अस॰ मस्मभ्यं यज्ञावरुणमन्युः मियोदयानां हृदयेषु सत्वः यदाजितां सोऽयनि

१८ लयंतां ग४४१३॥ यस्तेमन्योविधद्वज्रसायक सह ओजः पुष्यति विश्वमानुष

२० क् साह्यामदासमार्यं त्वयायुजा वयं सहस्कृतेन सहसा सहस्वता १ मन्युरिं

द्रो मन्युरेवास देवो मन्युर्होता वरुणो जातवेदाः मन्युर्विश ईडते मानुषीर्याः

पाहि नो मन्यो तपसा सजोषाः २ अभीहि मन्यो तवसस्तवीयान्तपसा युजावि

जहि शत्रून् अमित्रहा वृत्रहा दस्युहा च विश्वा वसून्याभरा त्वन्नः ३ त्वं हि

मन्यो अभिभूत्योजाः स्वयंभूर्भामो अभिमातिषाहः विश्वचर्षणिः सहु

२



१८

रिस्स ह्रीयानस्मास्वोजः यत्तनास्त्वयेहि ४ अभ्यानः सत्रपवरेनोऽग्नेसिन्नवकन्या

नविषस्यप्रचेतः तंत्वामन्योऽक्रजाःऊर्जीहीशहंस्यानन्नूर्वलदावानएहि ५ अयं

तेऽस्तुपवनएह्यर्वाङ् प्रतीचीनस्सहुरेविस्ववदावन् मन्योवज्रिन्नभिनआव

वृत्स्वहनावदस्यूंकृतनवोध्यायेः ६ अभिप्रेहिदक्षिणतोनोभवानोधावत्राणिजंघ

नावभूरि जुहोमितेधरुणंमध्वोऽग्रमुभावुपांशुप्रथमापिवाव ११२२ अय

नःशोशुचदघमग्नेशुशुग्ध्यारयिंअयनःशोशुचदघं १ सुक्षेत्रियासुगातुयाव

सूयाचयजामहेअयनः०२ प्रयद्भन्दिष्ठएषांप्रास्माकासश्चसूरयःअयनः०२

प्रयत्तेअग्नेसूरयोजायेमहिप्रतेवयं अयनः०४ प्रयदग्नेःसहस्वतोविश्वतो

यंतिमावनः अथनः ०५ त्वंहिविस्वतोविस्वतोमुखविस्वतःपरिभूरसि अथनः ०६

अ॰सं॰ द्विषोनोविस्वतोमुखातिनावेवपारय अथनः ०७ सनःसिंधुमिवनावातिपर्षास्व

स्तये अथनः ०८॥४॥३३ ब्रह्मास्यशीर्षंबृहदस्यपृष्ठं वामदेव्यमुदरमोदनस्य

दंदांसिपक्षौमुखमस्यसत्यंविष्टारिजातस्तपसोधियज्ञः अनाःपूताःपवने

नशुद्धाःशुचयःशुचिमपयंतिलोकं नैषांशिश्नंप्रदहतिजातवेदाःस्वर्गेलोकेबहु

स्त्रैणमेषां २ विष्टारिणमोदनंयेपचंतिनैनानवर्त्तिःसचतेकदाचन आस्ते

यमउपयातिदेवान्संगंधर्वैर्मदतेसोम्येभिः २ विष्टारिणमोदनंयेपचंतिनैना

नमः परिमुष्णातिरेतः रथीहभूत्वारथयानईयतेपक्षीहभूत्वातिदिवःसमेति ०

एषयज्ञानांविततोवहिष्ठोविष्टारिणंपक्त्वादिवमाविवेश आण्डीकंकुमुदंसंतनोतिवि
संशालूकंशफकोमुलाली एतास्त्वाधाराउपयन्तुसर्वाः स्वर्गेलोकेमधुमत्पिन्वमा
ना उपत्वातिष्ठन्तुपुष्करिणीःसमन्ताः ५ घृतह्रदामधुकूलास्सुरोदकाः क्षीरेणपू
र्णाउदकेनदध्ना एतास्त्वाधारा० ६ चतुरःकुंभांश्चतुर्धाददामिक्षीरेणपूर्णांउदके
नदध्ना एतास्त्वा० ७ इममोदनंनिदधेब्राह्मणेषुविष्टारिणंलोकजितंस्वर्गं समे
माक्षेष्टस्वधयापिन्वमानमानोविश्वरूपाधेनुःकामदुघामेअस्तु ८ ॥ २७ यमोद
नंप्रथमजाऋतस्यप्रजापतिस्तपसाब्रह्मणेपचत् योलोकानांविधृतिर्नाभिरेषा
त्तेनौदनेनातितराणिमृत्युं १ येनातरन्भूतकृतोतिमृत्युंयमन्वविन्दन्तपसाश्रमेण

मसं

यं व पाचवृत्स लोवृत्स पूर्वं तेनो दमेनातितराशिम्‌तं २ यो द्यावापृथिवी विश्वसो

जसं यो गर्भं नविद्मायरणा रसेन यो ज्ञस्तमादिवमूर्यो महिम्ना तेनो० ३ यस्मान्मा

सानिर्मितास्त्रिंशद राः संवत्सरो यस्मान्निर्मितो द्वादशारः अहोरात्रा यं परियं

तोनापुनासते नो० ४ यः प्राणदः प्राणदवान्बभूव यस्मै लोकायनवन्तः क्षरंति ज्यो

तिष्मतीः प्रदिशो यस्य सर्वास्तेनो० ५ यस्मान्पक्वादमृतं संबभूव यो गायत्र्या

अधिपतिर्बभूव यस्मिन्वेदा निहिता विश्वरूपास्तेनो० ६ सर्वा ये द्विषन्तं देवपीयुंस

पत्ना ये मे पतन्ते भवन्तु दृस्सोदनं विश्वजितं पचामि श्रृण्वन्तु मे श्रद्दधानस्य देवाः

७ ४ । २५ । सप्तमोनुवाकः स्.५ ऋ.२६ नास्मै प्रजाः प्रद हन्त्वाग्नि वैश्वानरो वृषा

योनोदुस्याद्दिप्साच्चाथोयोनोऽरातियात् १ योनोदिप्सादिदिप्सतोदिप्सतोय

श्चदिप्सति वैश्वानरस्यदंष्ट्रयोरग्नेरपिदधामितं २ यआगरेमृगयंतेप्रतिक्रोशे

मावास्ये क्रव्यादोऽन्यान्दिप्सतःसर्वांस्तान्सहसासहे ३ सहेपिशाचान्सहसैषां

द्रविणंददे सर्वान्दुरस्यतोहन्मिसंमआकूतिरृध्यतां ४ येदेवास्तेनहासंतेसूर्य

एणमिमतेजवं नादीषुपर्वतेषुयेसंतैःपशुभिर्विदे ५ तपनोऽस्मिपिशाचानां

पिशाचानांव्याघ्रोगोमतामिव श्वानःसिंहमिवदृष्ट्वातेनविंदंतेन्यंचनं ६ नपि

शाचैःसंशक्नोमिनस्तेनैर्नवनर्गुभिः पिशाचास्तस्मान्नश्यंतियमहंग्राममाविशे ७

यंग्राममाविशतइदमुग्रंसहोममपिशाचास्तस्मान्नश्यंतिनपापमुपजानते ८

येमाङ्कोभयंति लविता हस्तिनं मशकाकारव तानहं स्मन्ये दुर्हितां जनेगप्रल्पशाखूनि
ग्रसं व ९ ग्रमितंनिर्ऋतिर्य ग्नौ मज्ज्वम्भिकास्याभियान्या मल्वोयोमहं कुष्यानिस्तउपा
43 स्तान्नमुच्यते ॥ ॥३६॥ त्वयापूर्वमपवारणोजयूरक्षांस्योबये त्वयाजयान
त्वयाकरालोग्रगास्त्यः १ त्वयावयमप्सरसोगंधर्वाश्चातयामहे ग्रजशृंग्य
जरक्षः सर्वान्गंधेन नाशय २ नदीं त्वप्सरसो यांतारमवश्वसं गुग्गुलूं पी
लानलैद्यो १ गंधिः प्रमंदनी तत्परेताप्सरसः प्रतिवुद्धा अभूतन ३ यत्रास्वत्था
न्यग्रोधा महावृक्षाः शिखंडिनः तत्परेतः ० ४ यत्र वः प्रेखा हरिता अर्जुना उत
यत्राघाटाः कर्कर्यः संवदंति तत्परेत ० ५ एवमगन्नोषधीनां वीरुधां वीर्या

वती उग्रजङ्गरवराट् कीर्तीन्द्राम्सङ्गीव्यबन् ६ आनन्त्यनःश्रियंरवत्रिनेतांगंधर्वस्या
प्सरायतेः मिनक्षित्रकावपि यामिरोषः ७ मीमार्ङ्द्रस्यहेनयःरानस्यश्रीरयस्म
यीः नाभिर्हविरदानां गंधर्वानवकादान्यषन् ८ मीमाङ्द्रस्यहेनयःरानस्य
श्रीर्हरिरामयीः नाभिर्हविरयानां गंधर्वानवकादान्यषन् ९ अवकादानवयो
चानस्यज्योतयमासमकान् पिशाचान्सर्वानोषयेप्रमत्तोहिसहरवच १० स्वैवै
कः कपिरिवैकः कुमारः सर्वकेशकः प्रियोदशाद्वमून्वागंधर्वास्सचतेस्त्रियस्त
मितानारायामसिवृत्सरागवीर्यावत्ता ११ जायाद्रोस्त्रप्सरसोगंधर्वाः पत्नयोयूयं
अवयावत्तामूर्त्यामर्त्यान्मासचध्वं १२ ॥ छा३ग ३ ड्डिंदन्तीसंजयंतीमप्सरासायु

अ॰सं॰

देविंनी ग्लहेकृत्तानिकूरावानामप्सरांन्नामिहहुवे १ विचिन्वती माकिंरन्तीमप्स
रांसायुदेविंनी ग्लहेकृत्तानिगृह्णानामप्सरांन्नामिहहुवे २ यायैः परिनृत्य
त्यादधानाकृत्यग्लहात् सानः कृत्तानिसीषतीप्रहामाव्रान्नमायया सानः
पयस्वत्यैतुमानाजेष्वमिदं धनं ३ याअक्षेषुप्रमोदंतेशुचंक्रोधंचविभ्रती आ
नंदिनीप्रमोदिनीमप्सरांन्नामिहहुवे ४ सूर्यस्यरश्मिननुयाःसंचरंतिमरीचि
वान्स्वयःसर्वालोकान्पर्येतिरक्षन् सनऐतुहोममिमंजुषाणो ऽन्तरिक्षे
णसहवाजिनीवान् ५ अंतरिक्षेणसहवाजिनीवन्कर्कीवत्सामिहरक्ष
वाजिन् रसेनेलोकावकुलाराद्द्वार्वाङ्ःपत्नेकर्कीरतेमनोस्तु ६ अंतरिक्षे

सहवाजिनीवत्सकीवत्सामिहवज्ञवाजिन् अयंयासोऽयंव्रजरहवत्सांनिवध्री
मः यथानामवर्द्धस्मस्महे स्वाहा १०७।१८। पृथिव्यामग्नये समनमन्त्स आर्ध्नोत् य
थापृथिव्यामग्नये समनमन्नेवामह्यंसंनमः संनमंतु १ पृथिवी धेनुस्तस्या अ
ग्निर्वत्सः सामेऽग्निनावत्सेनेषमूर्जंकामंदुहां आयुः प्रथमंप्रजांपोषंरयिंस्वाहा २
अंतरिक्षेवायवेसमनमन्मह्यःसन्नमंतु ३ अंतरिक्षंधेनुस्तस्यावायुर्वत्सः सा
मेवायुनावत्सेनेषमूर्जंकामंदुहां आयुः प्रथमंप्रजांपोषंरयिंस्वाहा ४ दिवा
दित्यायसमनमन्त्स आर्ध्नोत् यथादिव्यादित्याय समनमन्नेवामह्यंसंन
मःसन्नमंतु ५ द्यौर्धेनुस्तस्या आदित्योवत्सः सामेआदित्येनवत्सेनेष

ग्रसं मूर्द्धकामंडु हां ञ्रायुःप्रपमं भ्रजांपोषं रयिं स्वाहा ६ दिङ्ख्चंद्राय समनमन्त्रागा
थौं यथादिङ्श्चंद्राय समनमंमेवामह्यंसन्नम समनमंत्त ७ दिशोयेनव
त्सा सोचंद्रोवत्सः नामि चंद्रेणवत्सेनेष मूर्द्धकामंदुहां ञ्रायुष्प्रपमं भ्र
जांपोषं रयिं स्वाहा ८ ञ्रग्नावग्निश्चरतिप्रविष्ट ञ्जषीणांपुत्रोञ्रभिश
स्तिपाउ नमस्कारेणनमसातेजुहोमिमादेवानांमिथुयाकर्मभागं ९ ञ्ज
दाहूतं मनसा जातवेदो विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् सप्तस्यानितव
जातवेदस्तेभ्योजुहोमिसजुषस्वहव्यं १०॥थ॥२९ येभुरसाजुहोतिजा
तवेदः प्राच्यादिशोमिदासंत्यस्मान् ञ्रग्निमृत्वातेपराञ्चोव्यथन्ता

त्प्रतिसरेण हन्मि । ये दक्षिणतो जुह्वति जातवेदो दक्षिणाया दिशोभिसंत्यस्मान्

यममृत्वा ते पराञ्चो० २ ये पश्चाज्जुह्वति जातवेदः प्रतीच्या दिशोभिदासंत्यस्मान् व

रुणमृत्वा ते पराञ्चो० ३ य उत्तरतो जुह्वति जातवेद उदीच्या दिशोभिदासंत्यस्मान्

सोममृत्वा ते पराञ्चो० ४ ये यस्ताज्जुह्वति जातवेदो ध्रुवाया दिशोभिदासंत्यस्मान्

भूमिमृत्वा ते पराञ्चो० ५ ये ऽन्तरिक्षाज्जुह्वति जातवेदो व्यध्वाया दिशोभिदासंत्य

स्मान् वायुमृत्वा ते पराञ्चो० ६ य उपरिष्टाज्जुह्वति जातवेद ऊर्ध्वाया दिशोभिसं

त्यस्मान् सूर्यमृत्वा ते पराञ्चो० ७ ये दिशामन्तर्देशेभ्यो जुह्वति जातवेदः सर्वा

भ्यो दिग्भ्यो भिदासंत्यस्मान् ब्रह्मृत्वा ते पराञ्चो० ८ सप्तद प्रपतो च नर्पकाउं

ग्र सं समाप्तं ॐ अथ अग्रे यो योनिं यस्माद्बभूव वाम्नातः सर्वेर्द्दे मानसस्य जन्मा यद्यास्मा
26 जमानो हि वत्रि तो यत्नो दाथा वज्री गी १ यायो धर्म्मा गिप्रथमस्य सादत्तत्ते व पूर्वि
कृतेषु पुस्तगी थास्तु यो निप्रथमस्या विवेशायो वाचमनुदित्तांचिकेत २ य
स्तेयो कायतत्वं दिदेचकुर हिर्द्वि वरांयस्म चयोनुस्वाः यत्रा दयेयस्मत्तानि नामास्य
वस्त्राणि विश्वाएरयंतां ३ प्रपदे ते प्रतरं पूर्व्यं गुरुस्तदस्मद यत्रान्ति नमः कविः कावे
नाकुलोमि यत्संमंचाव मियंता वमि मत्रामहीरो यच्चक्रे वाव येने ४ सप्तमर्या
दाः कवयस्ततक्ष तासामिदेकाम भ्यंहुरो गात् यायो ह स्कंभ उपमस्य नीडे य
थां विसर्गे धरुणोष्वतस्थै ५ उत्तामन्नातः सर्वे तएमि कुराणं वन सराभ्मानत्व । स्त

त्सुमत्क्षुः उत वा य एको रत्नं दधात्यूर्जं यो वा यत्न सचते हविर्दाः ७ उत पुत्रः पितरं क्षत्र
मीडे ज्येष्ठं मर्यादमह्वयत्स्वस्तये दर्शन्नु ता वरुण यास्ते विष्ठा ग्रावर्वृततः कृणवो
वपूंषि ८ ग्रइ मंईं न पयसा पराशुरं ईं न मधु यवर्ईं सं त्वमुरु ग्रविंवधाम शग्मि
यं सखायं वरुणं पुत्रमदित्या इषिरं कविशस्तान्यस्मै वपूंष्यवोचाम रोदसी स
त्यवाचा ९।१ तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषनृम्णः सद्यो जज्ञानो नि
रिणाति शत्रूननु यदेनं मदन्ति विश्व ऊमाः १ वावृधानः शवसा भूर्योजाः शत्रू
दासाय भियसं दधाति ग्रव्यनच्च व्यनच्च सस्नि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥ त्वे
क्रतुमपि वृंचन्ति भूरि द्विर्यदेते त्रिर्भवन्त्यूमाः स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा स

ऋसं॰ समदः स्वसु मधुना मि योधीः ।२ यदि चिन्नु त्वा धना जयंतं रणे रणे अनुमदंति वि
प्राः ओजीयः शुष्मिं स्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन्दुरेवासः कशोकाः ।२ त्वया वयं
शाशद्महे रणेषु प्रपश्यंतो युधेन्यानि भूरि चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं
ते शिशामि ब्रह्मणा वयांसि ।४ नि तद्दधिषे वरे परे च यस्मिन्नाविथावसा
दुरोणे आ मातरा स्थापयसे जिगत्नू अत इनोषि कर्वराणि भूरि ।५ स्तुषेय्य
पुरुवर्पसमृभ्वमिनतममाप्त्यमाप्त्यानां आ दर्षते शवसा सप्त दानून्
प्र साक्षते प्रतिमानानि भूरि ।६ इमा ब्रह्म बृहद्दिवः कृणवदिंद्राय शूषम
ग्रियः स्वर्षाः ।४ महो गोत्रस्य क्षयति स्वराजा तुरश्चिद्विश्वमर्णवत्तपस्वान् ।१२

एवामहान्बृहद्दिवोऽथर्वावोचत्स्वान्तन्वमिन्द्रमेव स्वसारो मातरिभ्वरिऽप्ररि

प्रेहिन्वन्तिचैनेशवसावर्द्धयन्तिच ॥९॥२॥ ममाग्नेवर्च्चोविहवेष्वस्तुवयन्त्वे

न्धानास्तन्वम्पुषेम मह्यन्नमन्तांप्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेणपृतनाजयेम ॥१॥

अग्नेमन्युम्प्रतिनुदन्परेषान्त्वन्नोगोपाःपरिपाहिविश्वतः अपाञ्चोयन्तुनिव

ताडुरस्यवोमेषाञ्चित्तम्प्रबुधांविनेशत् २ ममदेवाविहवेसन्तुसर्वइन्द्रवन्तो

मरुतोविष्णुरग्निः ममान्तरिक्षमुरुलोकमस्तुमह्यंवातःपवतांकामायास्मै ३

मह्यञ्जयन्तांममयानीष्टाकूतिस्सत्यमनसोमेअस्तु एनोमानिगाङ्कतमच्च

नाहंविश्वेदेवाअभिरक्षन्तुमेह ४ मयिदेवाद्रविणमायजन्तांमय्याशीर

स्तमसि देवहूतिः देवा होतारस्सनिषन्न एतं दरिष्टास्याम तन्वा सुवीराः २३

ऋक्सं देवीषड्ढुर्वीः उरुणः कृणोत विश्वेदेवास इह मादयध्वं मानो विदद भिभा

२४ मोअशस्तिर्मानो विदद्वृजिना द्वेष्या या २४ तिस्रो देवी महि नः शर्म यच्छ

च प्रजायै तन्वे यच्च पुष्टं माहास्महि प्रजया मा तनूभिर्मा रधाम द्विषते सो

म राजन् २५ उरुव्यचा नो महिषः शर्म यंसदस्मिन् हवे पुरुहूतः पुरुक्षुः

सनः प्रजायै हर्यश्व मृडेन्द्र मा नो रीरिषो मा परादाः २६ धाता विधाता

भुवनस्य यस्पतिर्देवः सविताभिमातिषाहः आदित्या रुद्रा अश्विनोभा

देवाः पान्तु यजमानं निऋत्याद् २७ ये नः सपत्ना अप ते भवन्त्विन्द्राग्नि